

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ**

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ**

ΑΘΗΝΑ 1999

Υπεύθυνος Ομάδας

Αλέξανδρος Καριώτογλου, Δρ. Θεολογίας

Ομάδα Σύνταξης

Στέφανος Καραχάλιας, Θεολόγος - Φιλολόγος

Κωνσταντίνος Μπελέζος, Δρ. Θεολογίας

Δημήτριος Πασσάκος, Δρ. Θεολογίας

Ανδρέας Χατζηχρήστου, Θεολόγος

Copyright (C) 1999: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας

Αδριανού 91, 105 56 Αθήνα

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή ανατύπωση ή φωτοτύπηση μέρους ή όλου του παρόντος βιβλίου, καθώς και η χρησιμοποίηση των ερωτήσεων που περιέχονται σ' αυτό σε σχολικά βοηθήματα ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό, χωρίς τη γραπτή άδεια του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
• ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΣ	9
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1	
Ερωτήματα σχετικά με τα μεγάλα ζητήματα της ζωής	13
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2	
Το ζήτημα για το Θεό	17
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3	
Θρησκεία: ένα πανανθρώπινο φαινόμενο	21
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4	
Ποιος είναι ο Θεός κατά την πίστη του Χριστιανισμού	25
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5	
Η Βασιλεία του Θεού: Όραμα αλλιώτικης ζωής ή ουτοπία;	29
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 6	
Γιατί ο Ιησούς Χριστός ήταν και είναι «σημείον αντιλεγόμενον»;	33
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 7	
«Τίνα με λέγουσιν οί άνθρωποι εἶναι;»	39
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 8	
Τι είναι το Άγιο Πνεύμα	45
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 9	
Αρχή και πορεία του κόσμου	51
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 10	
Ο άνθρωπος στο αρχικό του μεγαλείο	57

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 11	
Γιατί υπάρχει το κακό στον κόσμο	63
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 12	
Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Ορθοδοξίας	69
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 13	
Η παράδοση της Εκκλησίας: πολύτιμη κληρονομιά ζωής ή τροχοπέδη της;	75
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 14	
Η Ορθόδοξη άσκηση.....	81
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 15	
Ο δυναμικός και απελευθερωτικός χαρακτήρας του Χριστιανισμού	87
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 16	
Η δικαιοσύνη του κόσμου και η δικαιοσύνη της Εκκλησίας	93
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 17	
Ο συνάνθρωπος ως αδελφός	101
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 18	
Το χριστιανικό ήθος ως υπέρβαση των προκαταλήψεων του κόσμου – Σύγχρονες θεολογικές ζυμώσεις	107
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 19	
Η Χριστιανική κοινότητα μέσα σ' έναν πλουραλιστικό κόσμο	115
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 20	
Η Χριστιανική θεώρηση του κράτους και της πολιτικής	120
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 21	
Φανατισμός και ανεξιθρησκεία	125
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 22	
Πόσο δίκαιη είναι η κριτική κατά του Χριστιανισμού;	130
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 23	
Το φαινόμενο της αθεΐας	137

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 24	
Πίστη και επιστήμη: αλληλοαποκλειόμενα ή αλληλοσυμπληρούμενα;.....	143
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 25	
Ελληνισμός και Χριστιανισμός	147
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 26	
Χριστιανισμός και πολιτισμός	153
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 27	
Η αρχαία ελληνική θρησκεία.....	159
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 28	
Τα αφρικανικά θρησκευόμενα.....	163
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 29	
Ο Ιουδαϊσμός.....	167
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 30	
Ισλάμ (Α΄)	171
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 31	
Ισλάμ (Β΄)	175
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 32	
Ο Ινδουϊσμός (Α΄)	179
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 33	
Ο Ινδουϊσμός (Β΄)	186
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 34	
Η Γιόγκα	190
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 35	
Ο Βουδδισμός	195
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 36	
Η Κινέζικη θρησκεία	200
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 37	
Η Ιαπωνική θρησκεία.....	205

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 38

Η θρησκεία μπροστά στο πρόβλημα του θανάτου208

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 39

Γενικές διαπιστώσεις –

Η τελική απάντηση της Εκκλησίας στον άνθρωπο..... 213

- **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΟΛΙΓΟΛΕΠΤΟΥ
ΚΑΙ ΩΡΙΑΙΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ
ΜΕ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ**

Παραδείγματα ολιγόλεπτου διαγωνίσματος218

Παραδείγματα ωριαίου διαγωνίσματος224

- **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΜΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ**

Παραδείγματα ολιγόλεπτου διαγωνίσματος231

Παραδείγματα ωριαίου διαγωνίσματος243

- **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**259

- **ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ**261

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (Κ.Ε.Ε.), συνεχίζοντας την προσπάθεια υποβοήθησης των εκπαιδευτικών στο δύσκολο έργο τους, αναμόρφωσε τα βιβλία που αναφέρονται στην αξιολόγηση των μαθητών των Α΄ και Β΄ τάξεων του Ενιαίου Λυκείου (Ε.Λ.). Κατά την αναμόρφωσή τους έχουν ληφθεί υπόψη οι παρατηρήσεις και υποδείξεις των εκπαιδευτικών που τα χρησιμοποίησαν κατά τα σχολικά έτη 1997-98 και 1998-99 και οι διαπιστώσεις που προέκυψαν από έρευνες του Κ.Ε.Ε. σχετικές με την αξιοποίηση των βιβλίων αυτών στη σχολική πράξη.

Με την ευκαιρία της επανέκδοσης των παραπάνω βιβλίων θα ήθελα να επαναλάβω ακόμη μία φορά τα κύρια σημεία του τρόπου χρησιμοποίησής τους.

- Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στα βιβλία αξιολόγησης των μαθητών *έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα*. Οι εκπαιδευτικοί δεν είναι υποχρεωμένοι να τις χρησιμοποιούν αυτούσιες. *Έχουν τη δυνατότητα να τις τροποποιούν, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ιδιαιτερότητες των μαθητών τους, να τις απλουστεύουν, εφόσον τις θεωρούν δύσκολες, να παραλείπουν όσες κρίνουν πως δεν αντιστοιχούν στο επίπεδο των μαθητών τους ή στους διδακτικούς στόχους, τους οποίους οι ίδιοι θέτουν*. Τα παραδείγματα αυτά επιδιώκουν να βοηθήσουν τους διδάσκοντες να εκπονούν *οι ίδιοι δικές τους ερωτήσεις*. Πρόθεσή μας δεν είναι να περιορίσουμε την ελευθερία και την παιδαγωγική αυτονομία του εκπαιδευτικού, αλλά να του προσφέρουμε ιδέες που θα τον βοηθήσουν να αυξήσει τα περιθώρια της πρωτοβουλίας του και να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας του.
- Η προσπάθεια ορισμένων εκπαιδευτικών να αναθέτουν στους μαθητές τους την επεξεργασία όλων των ερωτήσεων που περιέχονται στα βιβλία του Κ.Ε.Ε. οδήγησε κατά το πρόσφατο παρελθόν σε σημαντική αύξηση της εργασίας των μαθητών. Η τακτική αυτή, της οποίας οι αρνητικές συνέπειες είναι προφανείς, οφείλεται σε παρεξήγηση και σε μη ορθή κατανόηση του σκοπού, τον οποίο υπηρετεί το παραπάνω παιδαγωγικό υλικό. Οι Ομάδες Εργασίας του Κ.Ε.Ε. εκτόνησαν για κάθε ενότητα της διδακτέας ύλης ικανό αριθμό ερωτήσεων, επειδή στόχος τους ήταν: α) να καλύψουν ευρύ φάσμα διδακτικών στόχων, β) να ικανοποιήσουν ποικίλα επίπεδα απαιτήσεων και γ) να αξιοποιήσουν τα θετικά στοιχεία διαφορετικών τύπων ερωτήσεων. Επιδίωξαν, με άλλα λόγια, να διευρύνουν, μέσα από την παροχή πολλών παραδειγμάτων, τη δυνατότητα επιλογής ερωτήσεων από τους διδάσκοντες και να καλύψουν, στο βαθμό του δυνατού, όλες τις πιθανές ανάγκες τους. *Ποτέ, όμως, και για κανένα λόγο, δεν ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς ούτε να εξαντλούν τα σχετικά παραδείγματα, ούτε να περιορίζονται αποκλειστικά σ' αυτά. Κάτι τέτοιο και αντιπαιδαγωγικό είναι και*

αντίθετο προς το πνεύμα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Οι διδάσκοντες πρέπει να επιλέγουν από κάθε ενότητα μικρό αριθμό ερωτήσεων, οι οποίες ανταποκρίνονται στους διδακτικούς στόχους που επιδιώκουν και στα κριτήρια που οι ίδιοι θέτουν, και αυτές θα αξιοποιούν στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης.

- Τα θέματα και οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στα βιβλία αξιολόγησης δεν προορίζονται μόνο για εργασίες των μαθητών στο σπίτι ή για την εκπόνηση ολιγόλεπτων και ωριαίων διαγωνισμάτων. Πολλά από τα θέματα και τα ερωτήματα αυτά μπορούν και πρέπει να αξιοποιούνται στο πλαίσιο της καθημερινής σχολικής εργασίας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα ζητήματα εκείνα που, κατά την κρίση του εκπαιδευτικού, παρουσιάζουν δυσκολίες για το μέσο μαθητή.
- Οι εκπαιδευτικοί πρέπει ακόμη να έχουν υπόψη τους ότι καμιά από τις ερωτήσεις που περιέχονται στα βιβλία αξιολόγησης δεν θα χρησιμοποιηθεί αυτούσια στις προαγωγικές εξετάσεις. Στις εξετάσεις αυτές τίθενται ερωτήσεις ανάλογες προς εκείνες που περιέχονται στα βιβλία του Κ.Ε.Ε. και στα σχολικά εγχειρίδια, διαφορετικές, όμως, ως προς το περιεχόμενό τους.
- Η χρησιμοποίηση, τέλος, των ερωτήσεων που περιέχονται στα παραπάνω βιβλία δεν αποκλείει ούτε εμποδίζει την αξιοποίηση των ερωτήσεων που περιλαμβάνονται στα σχολικά εγχειρίδια.

Για τη διεύρυνση της βοήθειας που φιλοδοξεί το Κ.Ε.Ε. να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς στο κρίσιμο ζήτημα της αξιολόγησης των μαθητών, έχουν γίνει και οι εξής συμπληρωματικές ενέργειες: Τα παραδείγματα των ερωτήσεων που περιέχονται στα βιβλία αξιολόγησης έχουν καταχωρισθεί στη σελίδα που έχει δημιουργήσει το Κ.Ε.Ε. στο Internet (<http://www.kee.gr>), από την οποία μπορούν να τα αντλούν όσοι έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο. Προωθείται, τέλος, η επανέκδοση όλων των ερωτήσεων που έχουν εκπονηθεί από το Κ.Ε.Ε. σε ηλεκτρονική μορφή (cd-rom).

Τελειώνοντας, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τους επιστημονικούς συνεργάτες του Κ.Ε.Ε. για την εργασία τους καθώς και τους εκπαιδευτικούς των Ενιαίων Λυκείων για τα σχόλια που μας έστειλαν και τις υποδείξεις τους. Εύχομαι τα νέα βιβλία να αποδειχθούν, όπως και τα προηγούμενα, πολύτιμο εργαλείο στην προσπάθεια βελτίωσης του τρόπου αξιολόγησης των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου.

Οκτώβριος 1999
Ο Πρόεδρος του Κ.Ε.Ε.
Καθηγητής Μιχάλης Κασσωτάκης

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΣ

1.1 Βασικοί στόχοι στη διδασκαλία των εισαγωγικών θεμάτων και του Α΄ Κεφαλαίου

Οι διδακτικές ενότητες από τα Εισαγωγικά θέματα και το Α΄ Κεφάλαιο του βιβλίου της Β΄ Λυκείου, που συνιστούν το υλικό του παρόντος τεύχους, έχουν ως στόχο να εισάγουν το μαθητή σε βασικά θέματα της ορθόδοξης χριστιανικής διδασκαλίας. Τα περισσότερα από αυτά άπτονται των βασικών δογμάτων της Εκκλησίας, όπως είναι ο ευρύτερος προβληματισμός για το ζήτημα του Θεού, ο ειδικότερος περί των ενεργειών του Θεού κατά τη χριστιανική διδασκαλία, η τριαδικότητα του Θεού, η θεανδρική του Ιησού Χριστού, η Θεότητα του Αγίου Πνεύματος. Κοσμολογικά και ανθρωπολογικά θέματα που αγγίζουν την περί κόσμου και περί ανθρώπου διδασκαλία της Εκκλησίας συμπληρώνουν τα θέματα του τεύχους αυτού.

Εκείνο το οποίο θα πρέπει να τονίσουμε είναι ότι θεμελιώδους σημασίας τρόπος προσέγγισης του παραπάνω στόχου είναι η αντικειμενικότητα και ο σεβασμός της ελεύθερης προσωπικότητας των μαθητών. Τα δυο αυτά στοιχεία θα πρέπει να αποτελούν τον κύριο γνώμονα που θα κινεί της προθέσεις του εκπαιδευτικού, ώστε οι μαθητές να νιώσουν ελεύθεροι να διατυπώσουν τις απόψεις τους, οι οποίες θα αξιολογηθούν από αυτόν.

Κατά την αξιολόγηση ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να λάβει υπόψη του:

- Το βαθμό κατανόησης των θέσεων του κόσμου και της Εκκλησίας
- Το βαθμό κριτικής επεξεργασίας των παραπάνω θέσεων
- Την ικανότητα αξιοποίησης των απόψεων ή διδασκαλιών της Εκκλησίας για γόνιμη και δημιουργική εφαρμογή τους στη ζωή.

1.2 Οι δογματικές αλήθειες και η αξιολόγησή τους

Είναι παρατηρημένο ότι κάθε συζήτηση με μαθητές της ηλικίας αυτής δημιουργεί την εντύπωση, εξαιτίας της αντίληψης την οποία έχουν αποκομίσει από άλλες χρονιές ή έχουν μάθει από τον περίγυρό τους, ότι το δόγμα είναι μια καθαρά στατική αλήθεια που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση.

Η αξιολόγηση των μαθητών από το θεολόγο εκπαιδευτικό πρέπει να στοχεύει στο να διαπιστώσει:

- Το βαθμό στον οποίο οι δογματικές αλήθειες κατανοήθηκαν όχι ως «αποστεωμένη» διδασκαλία της Εκκλησίας, αλλ' ως το καταστάλαγμα της εμπειρίας κλήρου και λαού.
- Το βαθμό συνειδητοποίησης της σημασίας που μπορεί να έχει ένα δόγμα στην πράξη, δηλαδή στην καθημερινή ζωή του ανθρώπου.
- Το βαθμό στον οποίο έχουν οι μαθητές αντιληφθεί ότι τα δόγματα δεν εγκλωβίζουν τη σκέψη και κατ' επέκταση τον τρόπο ζωής, αλλ' αντιθέτως εξοπλίζουν κατάλληλα τον άνθρωπο, ώστε να μη φοβάται να είναι ανοιχτός στους συνανθρώπους του και να δείχνει την αγάπη του προς όλους και όλα.

1.3 Βασικοί στόχοι στη διδασκαλία του Β' Κεφαλαίου και η αξιολόγησή του

Το Β' Κεφάλαιο το οποίο διαπραγματεύεται τα κυριότερα θρησκευόμενα, έχει ως στόχο να κατανοήσουν οι μαθητές τις διδασκαλίες των θρησκευμάτων για το Θεό, τον άνθρωπο και τον κόσμο. Ταυτόχρονα να μπορέσουν να αποκτήσουν κριτήρια για να κρίνουν τη θρησκευτική παράδοση και άλλων λαών και πολιτισμών και να μπορούν να αιτιολογούν συμπεριφορές, τρόπους ζωής, αντιδράσεις και στάσεις απέναντι σε θέματα που σχετίζονται με τον ανθρώπινο βίο και στα οποία η συμβολή της θρησκείας είναι καταλυτική.

Είναι προφανές ότι η κατάρτιση του εκπαιδευτικού πάνω σε επί μέρους ιδιαιτερότητες και χαρακτηριστικά γνωρίσματα κάθε θρησκείας θα αποβεί αποφασιστικής σημασίας στην επίτευξη των στόχων και στην αρτιότερη αξιολόγηση του μαθητή.

Κατά την αξιολόγηση ο εκπαιδευτικός θα στοχεύει στο να διαπιστώσει:

- Το βαθμό κατανόησης βασικών διδασκαλιών κάθε θρησκευματος για το Θεό, τον άνθρωπο και τον κόσμο. Δεν θα πρέπει να επιμένει σε λεπτομέρειες των διδασκαλιών καθώς και σε όρους δευτερεύουσας σημασίας ως προς την ταυτότητα του θρησκευματος. Είναι π.χ. προτιμότερο να γνωρίζουν οι μαθητές τι είναι το «κάρμα», όρος ο οποίος χρησιμοποιείται ευρύτατα με διάφορες σημασίες από πολύ κόσμο, από το να επιμένουμε να γνωρίζουν τον όρο «βάρνα». Εννοείται ότι το περιεχόμενο και των δύο όρων θα πρέπει να το διδαχθούν.
- Το βαθμό αφομοίωσης της ιδιαίτερης προσφοράς κάθε θρησκευματος όσον αφορά σε θέματα του ανθρώπινου βίου, καθώς και ως προς την αντίληψη για τη λύτρωση του κόσμου.
- Την κριτική ικανότητα που διαθέτει ο μαθητής, ώστε να συγκρίνει τα μεγέθη και την ποιότητα βάθους των θρησκευμάτων ως προς αξίες, οι οποίες είναι το διαρκές ζητούμενο στην ιστορική πορεία της ανθρωπότητας π. χ. αγάπη, θάνατος, ζωή, κακό, μετάνοια, ταπείνωση, πνευματική ζωή κ.λπ.

1.4 Η αξιολόγηση άλλων επί μέρους θεμάτων

Κατά την αξιολόγηση πρέπει ο εκπαιδευτικός να δώσει προσοχή στα σημεία εκείνα, τα οποία έχουν μια ιδιαίτερη βαρύτητα. Αναφερόμαστε σε ό,τι έχει σχέση με το προπατορικό αμάρτημα, την παρουσία του κακού στον κόσμο και τη σημασία της άσκησης στην Ορθοδοξία. Με βάση τα θέματα αυτά πρέπει να αξιολογηθεί ο βαθμός:

- της κατανόησης του χαρακτήρα και των δεδομένων της ανθρώπινης φύσης (υλικοπνευματική διάσταση - ισοτιμία των φύλων)
- της συνειδητοποίησης των όρων «κατ' εικόνα» και «καθ' ομοίωσιν»
- της αντίληψης του γεγονότος της πτώσης των πρωτοπλάστων
- της γνώσης της περιπέτειας του ανθρώπου μέσα στην ιστορία
- της κατανόησης του ρόλου της άσκησης όχι ως τεχνικής, αλλ' ως τρόπου ζωής για την ελαχιστοποίηση και τον εκμηδενισμό της δύναμης του κακού.

Το γεγονός ότι μερικά από τα θέματα του βιβλίου της Β΄ Λυκείου έχουν γίνει αντικείμενο διδασκαλίας και σε άλλες τάξεις (π.χ. το προπατορικό αμάρτημα στην Α΄ Γυμνασίου) δυσχεραίνει την εργασία, δεδομένου ότι αυτή πρέπει να γίνει αντικείμενο διαπραγμάτευσης με χαρακτήρα περισσότερο θεολογικό και υπαρξιακό. Έτσι διαμορφώνει πληρέστερα ο εκπαιδευτικός τις προσδοκίες του κατά τη διαδικασία αξιολόγησης.

1.5 Η αξιοποίηση των κειμένων κατά την αξιολόγηση

Χρειάζεται να υπογραμμισθεί ότι τα κείμενα, τα οποία παρατίθενται στο τέλος των διδακτικών ενοτήτων του βιβλίου και ειδικότερα όσα έχουν σχέση με βιβλικές αναφορές και αποσπάσματα από πατερικές σκέψεις, μπορούν να αξιοποιηθούν, στο μέτρο που βοηθούν, στην κατανόηση μιας δογματικής αλήθειας. Κατά την αξιολόγηση μετράται όχι η γνώση αυτού του ίδιου του κειμένου, αλλά ο βαθμός στον οποίο μπορεί ο μαθητής να το συνδέσει με τη δογματική αλήθεια που εκφράζει.

Παρατήρηση για τις δημιουργικές εργασίες

Για την εξυπηρέτηση του εκπαιδευτικού το σύνολο του υλικού προσφέρεται κατά διδακτική ενότητα χωριστά. Το ίδιο και η πρόταση για εργασίες στο σπίτι και ομαδικές ή μη ατομικές δημιουργικές εργασίες. Πρέπει να επισημάνουμε ότι το υλικό όλων των διδακτικών ενοτήτων προσφέρεται για ένα μεγάλο αριθμό εργασιών. Οι προτάσεις της ομάδας του ΚΕΕ είναι ενδεικτικές και μπορούν να βοηθήσουν τον εκπαιδευτικό έτσι ώστε να διατυπωθεί από αυτόν και ένας άλλος μεγάλος αριθμός εργασιών.

Ως προς το υλικό των θρησκευμάτων να προσεχθεί η πηγή διάφορων κειμένων, τα οποία κυκλοφορούν ελεύθερα στην αγορά και δεν παρέχουν την ασφαλή πληροφόρηση ως προς την ουσία των θρησκευμάτων, αλλά αντίθετα συμβάλλουν σε μνητικές διαδικασίες.